

Sygn. akt III U 129/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 lutego 2020r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Danuta Poniatowska
Protokolant:	st. sekr. sądowy Marta Majewska-Wronowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 lutego 2020r. w Suwałkach

sprawy **A. M. (1)**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o prawo do rekompensaty

w związku z odwołaniem A. M. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 18 listopada 2019 r. znak (...)

1. **oddala odwołanie;**

2. **zasądza od A. M. (1) na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. 180 (sto osiemdziesiąt) złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.**

Sygn. akt III U 129/20

UZASADNIENIE

Decyzją z 18.11.2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O., powołując się na przepisy ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1270 ze zm.) i ustawy z dnia 19.12.2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1924 ze zm.) odmówił A. M. (1) prawa do rekompensaty, ponieważ nie udowodnił on 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Organ rentowy nie uwzględnił żadnego okresu pracy w warunkach szczególnych, z uwagi na braki świadectwa pracy w warunkach szczególnych.

W odwołaniu od tej decyzji A. M. (1) wniósł o jej zmianę i przyznanie prawa do rekompensaty. Domagał się uwzględnienia do stażu pracy w warunkach szczególnych zatrudnienia w okresie od 5.09.1974 roku do 30.09.1993 roku w(...)w O., gdyż w tym czasie wykonywał pracę w warunkach szczególnych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Podtrzymał podstawy skarżonej decyzji.

Sąd ustalił, co następuje:

A. M. (1) (ur. (...)) wystąpił z wnioskiem o emeryturę 12.07.2019 r. Decyzją z 1.08.2019 r. przyznano mu prawo do emerytury w kwocie zaliczkowej na podstawie art. 24 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1270 ze zm.) poczynszy od 1.07.2019 r. Ponieważ odwołujący kontynuował zatrudnienie, emerytura podlegała zawieszeniu. Decyzją z 7.11.2019 r., po złożeniu świadectwa pracy dokumentującego ustanie zatrudnienia A. M. (1), ustalono wysokość i podjęto wypłatę emerytury.

Następnie 29.10.2019 r. A. M. (1) złożył wniosek o przyznanie prawa do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Dołączył świadectwo pracy sporządzone przez (...)w upadłości z 31.07.1993 r. i kopię akt osobowych z okresu zatrudnienia w tym przedsiębiorstwie. Zaskarżoną decyzją z 18.11.2019 r. odmówiono mu prawa do rekompensaty z uwagi na brak wymaganego stażu pracy w warunkach szczególnych.

Do stażu pracy w warunkach szczególnych organ rentowy nie uwzględnił zatrudnienia wnioskodawcy od 5.09.1974 r. do 30.09.1993 r. w (...)w O. na stanowiskach murarza, malarza, majstra i kierownika robot, wykazanych w świadectwie pracy wystawionym 31.07.1993 r. (świadectwo k. 15 akt rentowych, akta osobowe koperta k. 10). W świadectwie tym wskazano, że A. M. (1) wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prace murarskie od 5.09.1974 r. do 13.11.1976 r., prace malarskie od 14.11.1976 r. do 16.04.1979 r. oraz majstra i kierownika robót od 17.04.1979 r. do 30.09.1993 r. – wykaz C, Dział III rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983 r. na stanowisku murarz, malarz, majster i kierownik robót, wymienione w wykazie, części II, poz.1 pkt 7 i 12 oraz części III poz. 1 pkt 1 i 4, stanowiącym załącznik nr 1 do zarządzenia nr 11 Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 26.08.1988 r. w sprawie wykazu stanowisk pracy w budownictwie, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze uprawniające do wzrostu emerytury.

Do wniosku o rekompensatę z 29.10.2019 r. A. M. (1) dołączył, oprócz wskazanego świadectwa pracy, odpisy dokumentów znajdujących się w aktach osobowych prowadzonych przez pracodawcę (...), a przechowywane w Urzędzie Miejskim w S. (k. 14-36 akt rentowych). Sąd pozyskał z tego archiwum akta osobowe wnioskodawcy w oryginale (koperta k. 10). Akta te są kompletne. Znajdują się w nich umowy o pracę, zakresy czynności, przeniesienia na inne stanowiska, dokumenty dotyczące stawki wynagrodzeń na poszczególnych stanowiskach. Analiza tych dokumentów potwierdza zasadniczo, że świadectwo pracy z 31.07.1993 r. sporządzone zostało zgodnie z danymi zawartymi w aktach osobowych, a wskazane okresy zajmowania poszczególnych stanowisk odpowiadają dokumentom, na podstawie których wnioskodawca te stanowiska zajmował z niewielkimi tylko zmianami.

A. M. (1) został zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...)w O. 5.09.1974 r. na stanowisku murarza, początkowo na okres próby, a następnie na czas nieokreślony (k. 2 i 3 akt osobowych). Następnie został przeniesiony na stanowisko malarza z dniem 14.01.1976 r. i wykonywał obowiązki brygadzysty brygady malarskiej od 24.02.1976 r. (k. 4 akt osobowych).

Zasadniczą służbę wojskową odbywał od 29.10.1976 r. do 14.10.1978 r. (odpis książeczki wojskowej k. 6 akt rentowych – kapitał początkowy), a następnie ponownie podjął zatrudnienie w (...) w O.. Na stanowisku murarza wykonywał różne prace, murował budynki, fundamenty i ściany, a także kanały ciepłownicze (zeznania świadka W. S. k. 20 odw.). Różne prace wykonywał też jako malarz, malowano obory, stanowiska dla bydła, zbiorniki w (...) (zeznania świadka A. S. k. 20). Na obu stanowiskach wykonywał prace w zależności od potrzeb i poleceń przełożonych (wyjaśnienia odwołującego k. 19 odw.-20).

Z dniem 17.04.1979 r. został zatrudniony w Kierownictwie (...) w O. na stanowisku majstra, na czas nieokreślony, w pełnym wymiarze czasu pracy. Zakres jego obowiązków określony został w sporządzonym i przyjętym 23.04.1979 r. zakresie czynności majstra budowy (umowa o pracę k. 39, zakres czynności k. 41-42 i aneks k.43-44 akt osobowych). Wskazano w nim między innymi, że do zadań majstra budowy należy przygotowanie oraz organizacja produkcji budowlano-montażowej na przydzielonej budowie, realizowanie zadań budowlano-montażowych zgodnie z ustalonymi terminami i w sposób zgodny z obowiązującymi przepisami, właściwe przygotowanie do przekazania wykonywanych obiektów, koordynacja pracy podległych pracowników, prowadzenie dokumentacji związanej

z wykonywaną działalnością, rozliczanie się z wyników prowadzonej działalności. Wskazano, że podlega on bezpośrednio kierownikowi budowy, a majstrowi podlegają bezpośrednio brygadziści oraz wszyscy pracownicy brygad pracujących na budowie.

W 1980 r. nastąpiła reorganizacja i połączenie przedsiębiorstw i powierzono A. M. (1) stanowisko majstra w Przedsiębiorstwie (...)w O. z dniem 1.08.1980 r. Rozszerzony został zakres obowiązków, brak jednak w aktach nowego zakresu czynności (k. 51 akt osobowych). Nowa umowa o pracę w tym przedsiębiorstwie została zawarta z A. M. (1) 1.05.1982 r. i wskazano w niej, że został zatrudniony na stanowisku kierownika robót sanitarnych (k. 57). Zakres czynności przyjęty 27.06.1983 r. wskazuje, że kierownik robót sanitarnych jest samodzielnym pracownikiem powołanym do realizacji produkcji budowlano-montażowej na przydzielonych budowach i podlega bezpośrednio dyrektorowi przedsiębiorstwa, a jemu podlegają wszyscy pracownicy skierowani do pracy na podległych budowach (szczegółowy zakres czynności k. 72-76 akt osobowych). Następnie z dniem 1.10.1985 r. A. M. (1) został przeniesiony ponownie na stanowisko majstra budowy (zakres czynności k. 89-92).

Pod koniec zatrudnienia w tym przedsiębiorstwie, w związku z jego złą kondycją finansową, stopniowo zwalniano pracowników. Wówczas przeniesiono A. M. (1) na stanowisko kierownika produkcji pomocniczej z dniem 8.06.1992 r., a następnie majstra grupy remontowej od 1.01.1993 r. (k. 117-118 akt osobowych). W związku z upadłością przedsiębiorstwa, stosunek pracy ustał 30.09.1993 r.

Z zeznań świadka W. S., który pracował również w tym przedsiębiorstwie, ale na innych budowach wynika, że A. M. (1), pracując jako majster budowy w grupie wykonującej roboty sanitarne, pracował przy różnych budowach, wykonując różnego rodzaju roboty hydrauliczne, sanitarne, zarówno na zewnątrz, jak i w obiektach. Natomiast w swych wyjaśnieniach A. M. (2) wskazuje, że zadaniem kierowanej przez niego grupy pracowników było przede wszystkim wykonywanie zewnętrznej instalacji wodno-kanalizacyjnej na fermach, budowa kotłowni centralnego ogrzewania, instalacji gazowej. W skład podległych mu brygad wchodziłi hydraulicy, spawacze, cieśle, kopacze, monterzy instalacji. Wykonywano różne prace w zależności od potrzeb i stanu budowy. Korzystano też z pomocy młodzieży Ochotniczych Hufców Pracy, która wymagała przyuczenia do wykonywania określonych czynności.

A. M. (1) w Przedsiębiorstwie (...)w O. (różne nazewnictwo z uwagi na reorganizację) zatrudniony był od 5.09.1974 r. do 30.09.1993 r., włączając w to zasadniczą służbę wojskową. Zajmowane stanowiska pracy nie były pracą wykonywaną w warunkach szczególnych.

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 19.12.2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1924 ze zm.) rekompensata jest odszkodowaniem za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeą prawa do emerytury pomostowej. Rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat (art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych).

Wykonywanie pracy w warunkach szczególnych kwalifikuje się zgodnie z art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1270 ze zm.). Za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Przepisami, do których odsyła art. 32 ust. 4 tej ustawy jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Zgodnie z treścią § 1 ust. 1 tego rozporządzenia pracami w szczególnych warunkach są prace wymienione w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia.

Zgodnie z § 2 ust. 2 rozporządzenia okresy pracy, o których mowa w ust. 1 stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy. Obniżenie wieku emerytalnego niektórym grupom zawodowym uzasadnia się narażeniem tych osób na szybsze niż przeciętne zrealizowanie się emerytalnego ryzyka z powodu wystąpienia w ich zawodach czynników negatywnych (najczęściej szkodliwych dla zdrowia lub obniżających sprawności psychofizyczne), które doprowadzają do wcześniejszej niż powszechnie utraty sił do wykonywania dotychczasowej pracy. Stąd też prawo do emerytury w wieku niższym nie jest tu przywilejem, lecz co do zasady wynika ze szczególnych właściwości wykonywanej pracy. Cechą niezbędną do uznania danego zatrudnienia za wykonywane w szczególnych warunkach w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. jest wykonywanie pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku. Stanowi o tym przepis § 2 ust. 1 rozporządzenia, wskazując przez to, że intencją ustawodawcy było zawężenie zakresu okresów szczególnych tylko do tych okresów zatrudnienia, w których praca była faktycznie wykonywana, a nie do samego pozostawania w zatrudnieniu. Zaznaczyć bowiem trzeba, że tylko okresy wykonywania zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy kreują i wypełniają weryfikowalne kryterium uznania pracy o cechach znacznej szkodliwości dla zdrowia lub znacznego stopnia uciążliwości, lub wymagającej wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Taki sam warunek odnosi się do wymagania stałego wykonywania takich prac, co oznacza, że krótsze dobowo (nie w pełnym wymiarze obowiązującego czasu pracy na danym stanowisku), niestałe świadczenie pracy wyklucza dopuszczalność uznania pracy za świadczoną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wskutek niespełnienia warunku stałej znacznej szkodliwości dla zdrowia lub stałego znacznego stopnia uciążliwości wykonywanego zatrudnienia (wyrok Sądu Najwyższego z 19 września 2007 r., III UK 38/07, OSNP 2008/21-22/329; wyrok Sądu Najwyższego z 10 marca 2009 r. I UK 212/08 Wspólnota (...); wyrok SN z 21 listopada 2001 r. II UKN 598/00 OSNP 2003/17/419; wyrok Sądu Najwyższego z 16 czerwca 2009 r. I UK 20/09 i inne).

Wnioskodawca przedstawił za sporny okres świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych, potwierdzające wykonywanie prac zgodnie z wykazem C, uprawniających do wzrostu emerytury. Należy wskazać, że Wykaz C nie obowiązuje od 1996 r., kiedy to rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 21.05.1996 r. wprowadzono zmiany w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, polegające m.in. na skreśleniu wykazu C.

Świadectwo pracy nie jest jednak jedynym dowodem na okoliczność świadczenia pracy w warunkach szczególnych. Świadectwo wykonywania pracy nie jest dokumentem urzędowym w rozumieniu przepisu art. 244 § 1 i 2 k.p.c., gdyż podmiot wydający to świadectwo nie jest ani organem państwowym, ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej. W postępowaniu sądowym traktuje się je jako dokument prywatny w rozumieniu przepisu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Dokument taki podlega kontroli zarówno co do prawdziwości wskazanych w nim faktów, jak i co do prawidłowości wskazanej podstawy prawnej. Dlatego sama treść świadectwa jest niewystarczająca (nie przesądza) na etapie sądowego postępowania odwoławczego czy dana praca była faktycznie pracą w szczególnych warunkach. Wymaga ono weryfikacji i oparcia w posiadanej przez zakład pracy dokumentacji z akt osobowych pracodawcy oraz w razie możliwości przy pomocy zeznań świadków i wnioskodawcy. Istotne jest faktyczne wykonywanie czynności a nie nazwa stanowiska zajmowanego przez pracownika.

Praca wnioskodawcy na stanowiskach wskazanych na wstępie winna być kwalifikowana poprzez zapisy zawarte w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze tj. w wykazie A, dział V - "W budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych", a także dział XIV „Prace różne” pozycja 24 jako dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie.

Odnośnie stanowisk murarza i malarza, w dziale V wykazu A brak stanowiska, które, w ocenie Sądu, odpowiadałoby czynnościom wykonywanym przez odwołującego w trakcie zatrudnienia w okresie od 5.09.1974 r. do 16.06.1979 r.

W tym czasie wykonywał on różne prace, w tym w wykopach i na wysokości, ale nie wykonywał ich stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Czynności te uzależnione były od etapu budowy i potrzeb zakładu.

Również prac na stanowiskach majstra budowy i kierownika budowy nie można kwalifikować, jako prac wykonywanych w warunkach szczególnych. Praca majstra budowy czy kierownika budowy mogłaby ewentualnie być rozważna pod kątem, działu XIV, poz. 24., wykazu A (kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżyniersko-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie). W orzecznictwie (por. np. wyrok SN z 3.12.2013 r. I UK 184/13 ; wyrok SA w Szczecinie z 28.03.2018 r. III AUa 394/17 ; wyrok SA w Białymstoku z 23.02.2016 r., III AUa 986/15) przyjmuje się jednak, że "dozór inżyniersko-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie" - aby mógł być uznany za pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS - musi odpowiadać łącznie następującym warunkom:

1) musi być dozorem inżyniersko-technicznym, czyli dozorem specjalistycznym, a nie dozorem "jakimkolwiek" (nie może być "zwykłym" dozorem wykonywanym w ramach pracowniczego podporządkowania kierownictwu pracodawcy);

2) musi być sprawowany "na oddziałach i wydziałach", czyli powinien być wykonywany bezpośrednio w określonym, skonkretyzowanym środowisku pracy, w którym istnieje narażenie na czynniki o znacznej szkodliwości dla zdrowia lub powodujące znaczny stopień uciążliwości pracy albo wymagające wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia;

3) powinien dotyczyć prac zgodnych z wykazami prac w szczególnych warunkach (zawartymi w załącznikach do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r.) i wykonywanych bezpośrednio przez osoby, nad którymi sprawowany jest nadzór;

4) musi być wykonywany stale przez osobę nadzorującą, czyli nie może mieć charakteru okazjonalnego (peryferyjnego);

5) powinien być sprawowany w pełnym wymiarze czasu, jaki obowiązuje osobę nadzorującą na zajmowanym przez nią stanowisku.

Praca na stanowiskach kierownika budowy czy majstra budowy warunków tych nie spełnia już choćby z tej przyczyny, że nadzór na tych stanowiskach to w istocie nadzór sprawowany nad wieloma osobami, z których tylko niektórzy pracownicy (tylko pewna część z nich) wykonują pracę w szczególnych warunkach, a nadto ilość obowiązków związanych z kierowaniem samą budową czyni ten nadzór peryferyjnym. Zauważyć też wypada, iż w orzecznictwie podkreśla się też, że już samo umieszczenie stanowiska kierownika budowy w dziale III pod poz. 6 wykazu C stanowiącego załącznik do przywołanego rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.) wyklucza możliwość przypisywania go do wykazu A i tym samym uznania okresu zatrudnienia na tym stanowisku za okres pracy w szczególnych warunkach (por. wyrok Sądu Najwyższego z 6 maja 2004 r., II UK 344/03, OSNP 2004/23/407, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 9 października 2014 r., III AUa 3/14, wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 16 maja 2013 r., III AUa 3/13).

Reasumując powyższe rozważania, sporne okresy pracy wnioskodawcy w Przedsiębiorstwie (...)w O. nie stanowią pracy w warunkach szczególnych. W związku z tym wnioskodawca nie nabył prawa do rekompensaty, przyznawanej w formie dodatku do kapitału początkowego - art. 23 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych. Świadczenie to jest przyznawane tym ubezpieczonym, którzy nie mają możliwości skorzystania z emerytury w obniżonym wieku emerytalnym (art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS), ani z emerytury pomostowej, jeśli spełnią między innymi warunek wykonywania pracy w warunkach szczególnych przez wymagany okres co najmniej 15 lat (art.21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych). Wnioskodawca nie spełnia tego warunku do nabycia prawa do rekompensaty.

W związku z powyższym, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzeczono, jak w sentencji. O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono w myśl art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 265 ze zm.).

...